

Правно мнение
по конституционно дело № 1 от 2024 г.

I. Уводни бележки

1. Сезиращото искане до Конституционния съд по конституционно дело № 1 от 2024 г. е от президента на Републиката по чл. 150, ал. 1, изр. първо във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията. С него вносителят оспорва конституционността на разпоредбите на Закона за изменение и допълнение на Конституцията (ЗИД Конст) по: § 2, § 3, § 5 (относно чл. 91б, ал. 2), § 7, § 8, § 9 в чл. 110 – със заличаване на думата „само“ и добавянето на израза „като условието по чл. 65, ал. 1 не се прилага“; в § 14 (относно чл. 129, ал. 3) и § 15 (относно чл. 130, ал. 3) от посочения закон, приет от 49-то обикновено Народно събрание на 20 декември 2023 г., обнародван в ДВ, бр. 106 от 22 декември 2023 г..

2. Сезиращото искане е допуснато за разглеждане по същество с Определение на Конституционния съд (КС) от 8 март 2024 г. за обявяване за противоконституционни на посочените по-горе в т. 1 разпоредби от ЗИД Конст и е допуснато за разглеждане по същество от Конституционния съд (КС)

3. Като се позовава на практиката на КС по изменение и допълнение на Конституцията поради противоречие с чл. 153, 155 и 158, т. 3 и 4 във връзка с чл. 4, ал. 1, чл. 8, чл. 117, ал. 2 Конст от 1991 г. вносителят на сезиращото искане излага доводи за противоконституционността на посочените по –горе в т. 1 конституционни разпоредби..

4. Споделям като цяло изложените доводи за противоконституционност на посочените конституционните разпоредбите по т. 1

II. Допустимост и обхват на конституционния контрол

1. Всеки закон за изменение и допълнение на Конституцията за промяна на Конституцията по форма и съдържание има вторичен характер спрямо Конституцията, изразява защитата на Конституцията от самата Конституция и съответния закон ѝ е подчинен. Поради характера си на закон, с който тази промяна се извършва, този закон на обикновеното Народното събрание може да бъде обект и на защита на Конституцията по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Основния закон. След влизането му в сила обаче той не може да противоречи на основните ѝ начала, защото произхожда от Конституцията и бележи нейното продължение и еволютивно развитие на съвременния българския конституционализъм

2. Според емблематичното тълкувателно решение № 3 от 10 април 2003 г. „Поради историческия момент и сложната историческа обстановка тя (Конституцията –б.м.) е била приета от Седмото Велико Народно събрание през 1990-1991 г.-б.м.) и в нея е надделяло виждането основните принципи, органите и балансът по между им да не могат да бъдат променяни от едно обикновено Народно събрание. Предоставено е право само на Велико Народно Събрание да може да изменя това, върху което е изградена държавата от

Седмото Велико Народно СъбраниеЖеланието на народните представители е било да се съхранят непоклатимо основните конституционни институции и балансът между тях." (цит.решение на КС в РОКС-2003 г., Академично издателство „Марин Дринов“, София, 2004 г., с.44).Това са историческите корени и причини за възприемането и запазването на Великото народно събрание в Конституцията,благодарение на което и до сега е съхранена стабилността на Конституцията от 12 юли 1991 г. през изтеклите почти 33 години от тогава насам.Те са задължителни и строго съблюдавани при извършените пет пестеливи изменения и допълнения на Конституцията до преди извършването на настоящото шесто изменение и допълнение на Конституцията от м.декември 2023 г.(вж. по-горе т.1),което предстои тепърва да бъде оценявано от Конституционния съд по процесното конституционно дело № 1 от 2024 г.

3. Във въпросите за промени във формата на държавното управление и във формата на държавното устройство по смисъла на чл.158, т.3 Конст се включват и възложените от Конституцията на определени държавни органи дейности и правомощия при спазване на баланса между тях и при съблюдаване на основните принципи, върху които е изградена държавата - народния суверенитет, върховенството на Конституцията ,политическия плурализъм,разделението на властите в държавата на законодателна, изпълнителна и съдебна, правовата държава и независимостта на съдебната власт (вж. цит. р.№ 3 от 10 април 2003 по к.д.№ 22 от 2002 г.,както още и р.№3 от 5 юли 2004 г.по к.д.№3 от 2004 г.; р.№ 8 от 13 септември 2006 г .по к.д. № 7 от 2006 г.; р. № 7 от 13 септември 2006 г. и др.). Законът за изменение и допълнение на Конституцията,приет от обикновено Народно събрание по реда на чл.153 от Конституцията не може да навлиза в компетентността на Великото Народно събрание по чл. 158,т.3 Конст да решава въпросите за промени във формата на държавно устройство и на държавно управление и др. Смисълът на тези ограничения и забраната за навлизането от обикновеното Народно събрание в компетентността и установения ред и процедура за извършване на тези съществени промени само в компетентността на Великото Народно събрание,поради което Конституцията не може да бъде с лекота и без задълбочен анализ изменяна и допълване от случайни парламентарни конюнктурни мнозинства, които нарушават баланса на властите на правовата държава и независимостта на съдебната власт и др.под. основни принципи за управлението на държавата (Вж.цит.р. № 7 от 13 септември 2006 г. по к.д.№ 6 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България,с който се създава нова ал.4 на чл.129 от Конституцията.).

4.Промените (изменения и допълнения) в Конституцията по чл.153 от обикновено Народно събрание, съгласно чл.154 се предоставя на една четвърт от народните представители от всички 240 народни представители,т.е. от най-малко 48 народни представители , или от президента) и се разглеждат „не по-рано от 1месец и не по-късно от 3 месеца след постъпването от постъпването на Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията (чл.154, ал.2 Конст).Този по-продължителен срок от 1 до 3 месеца е отреден,за да даде възможност на народните представители да се запознаят с с мотивите на вносителя,които налагат тези промени –да се прецени тяхната сериозност и неотложност и да подготвят своето становище по тях. А Законът

за изменението или допълнението се приема с мнозинство от три четвърти от всички народни представители, които, които се приемат на три гласувания в различни дни. И това прави впечатление с броя на гласуванията и то в различни дни, за да даде време на народните представители да се запознаят с тях. И тук идеята за „разтегнатост във времето“ е да даде възможност на „всички народни представители“ да се подготвят за обсъжданията по тях с очакване да получат по-широка подкрепа на парламентарно мнозинство (чл. 155, ал. 1). Този конституционен прочит на конституционните разпоредби внушава идеята, че основната идея на Основния закон не е просто и самоцелно да се приема или отклони предложението за изменение и допълнение на Конституцията от обикновеното Народно събрание, а да се долови и установи доминиращата воля на народното представителство за предлаганото изменение и допълнение на Основния закон.¹

5. Действащата Конституция, приета от Седмото Велико Народно събрание на 12 юли 1991 г. може да бъде променяна със закон, приет от обикновено Народно събрание, но този закон има редица отличителни черти които го отличават от законите, с които Народното събрание регулира обществените отношения в държавата. Този закон следва специален ред и процедура, предвидени в чл. 154-156, установени за целта в гл. IX, чл. 154, 155 и 156 Конст, поради специфичния си предмет-за изменение и допълнение на Конституцията, „с изключение на тези предоставени на правомощията на **Великото Народно събрание**“ (чл. 153 Конст). Тези изменения и допълнения на Конституцията са предоставени като правомощия само на Великото Народно събрание и са уредени в чл. 157-163 от Конституцията (Вж. Решение от 10 април 2003 г. по к.д. № 22 от 2022 г., Решение № 3 от 5 юли 2004 г. по к.д. № 3 от 2004 г. за тълкуване на чл. 153 и чл. 158 от Конституцията относно приложимата процедура за нейното изменение, Решение № 8 от 13 септември 2006 г. по к.д. № 7 от 2006 г. и др.).

6. В обобщение на изложеното до тук може да се заключи, че настоящето шесто изменение и допълнение на Конституцията от обикновеното Народно Събрание изразява общата „воля на бащите“ на Конституцията да съчетаят стабилността и дълготрайността на Основния закон от 12 юли 1991 г. през изтеклите 33 години, въпреки революционните промени, които претърпя държавата и обществото през изтеклите 33 години в така наречения „преход“ от тоталитаризма към изгражданата „правова, демократична и социална държава“ по обзац 5 от Преамбюла на Конституцията. Процесното шесто изменение и допълнение на Конституцията е най-мащабното по обхват изменение и допълнение на Конституцията спрямо предхождащите го пет изменения и

¹ P.S. В правната доктрина е възприето делението на националните конституции на твърди и гъвкави, според процедурата и нейната протяжност, продължителност във времето и трудност за тяхното изменение и допълнение. „Твърди“ са конституциите, които се изменят и допълват по-трудно и при допълнителни условия, изисквания и времетраене за нейното изменение и допълнение, а „гъвкави“ – тези, които се изменят и допълват сравнително по-бързо и леко, както и обикновените закони. Възприетият ред и процедура за изменение и допълнение на българската Конституция от 12 юли 1991 г. е хибриден, със смесени елементи и от двата вида национални конституции. Все пак, като се проследи внимателно действащата конституционна уредба по гл. IX (чл. 153-162 от Конституцията) преобладават елементите на твърда Конституция (вж. по-горе, № 3) (вж. Танчев, Евг., Въведение в Конституционното право, част първа, с. 224-241, изд. Сиби, С., 2003 г. и цит. лит).

допълнения с неговите 33 параграфа. Що се отнася до неговата конституционност по чл.149, ал.1, т.2, предл. първо от Конституцията, трябва да изчакаме произнасянето на Конституционния съд по конституционни дела № 1 и №2 от 2024 г. в следващите месеци на календарната 2024 г., след парламентарните избори през м.юни, т.г. от 50-то обикновено Народно събрание.

7. По § 2 на Закона за изменение и допълнение на Конституцията.

Подкрепям становището на президента, че с § 2 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията с новата редакция на чл.64, ал.3 конституционният законодател се е стремил да създаде сигурност, постоянност и непрекъснатост с „цената“ на по-дълго време, поразтегната в провеждането на изборите за ново обикновено Народно събрание „не по-рано от 1 месец преди и не по-късно от 3 месеца след постъпването му за разглеждане (чл.154, ал.2 от Конституцията) срока на пълномощията, т.е. на 4-годишния мандат на завареното действащо обикновено Народно събрание. Но по този начин се нарушава, като се скъсява и намалява продължителността на установената с действащата нормативна уредба на чл.64, ал.1 Конст, която е нормативно установена за действащото обикновено Народно събрание, както и установените исторически традиции за 4-годишния мандат на обикновеното Народното събрание, с което навлиза в непозволено и противоконституционно нарушава действащата Конституция прави новата редакция на конституционната норма на чл.64, ал.3 противоконституционна по смисъла на чл.149, ал.1, т.2, предл. първо от Конституцията и по този начин напозволено навлиза в правомощията на Великото Народно събрание по чл.158, т.3 Конст, с което нарушава Конституцията и трайната практика на Конституционния съд и на редица предходни гълкувателни решения на конституционната юрисдикция (Тълкувателно решение № 3 от 2003 г. по к.д. № № 22 от 2022 г.; Тълкувателно дело № 8 от 2005 г. по к.д. № 7 от 2005 г.; Решение № 8 от 2006 г. по к.д. № 7 от 2006 г. Тази практика утвърждава пределите на конституционния контрол, осъществяван от Конституционния съд през годините и разпределението на компетентността и правомощията на обикновеното и Велико Народно събрание по гл. IX от Конституцията, съответно от обикновеното Народно събрание по чл.153-156 и от Великото Народно събрание по чл.157-163 Конст.

8. По § 3 и 9 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията

Новото в § 3 се състои в добавеното изр.2 в чл.65, ал.1 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията, което гласи: „За народен представител може да бъде избран български гражданин, който има и друго гражданство, когато е живял в живял последните осемнадесет месеца в страната.“ „Страната“, в която се предвижда да е живял гражданинът, който има и гражданство е България. Това е така нареченото изискване за „уседналост“ на българския гражданин с двойно гражданство е да познава България, да има впечатление и данни за неговата възраст, професия и поведение, след като желае да живее в страната. Задължителното изискване за „само българско гражданство“ остава да важи само за избора на „президент“, поради неговата изключително положение в управлението на държавата и функцията му на държавен глава по чл.91 от Конституцията, председател на Консултативния

съвет за национална сигурност, чийто статут се определя със закон съгласно чл.100, ал.3 от Конституцията и др. С тази разпоредба отпада ограничителното изискване за „само българско гражданство и в хипотезата на членовете на Министерския съвет и др. По този начин се преодолява дискриминационната забрана за хиляди български граждани от националната българска общност, които са с двойно гражданство да бъдат избирани за народни представители, министри и министър-председател. Българската общност „зад граница“ в други държави, която по исторически причини продължава да живее и работи в чужбина расте и разбираемо предпочита да бъде представлявана и управлявана от представители, които са близки по гражданство с близко до тях по тяхното гражданство и социално положение. То се предпочита и от българските общности, защото предпочитат да бъдат представлявани от лица от тяхната етническа среда, защото макар и да живеят в чужбина запазват българските си корени, език, религия, традиции, и навици и продължават да ги спазват и предават от поколение на поколение. Преразглеждането на хипотезите, в които да се прилага или да се ограничи изискването само за българско гражданство, като условие за избирането им като народни представители, министри по § 9 принадлежи само на Великото Народно събрание, а не на обикновено Народно събрание разпоредбата на § 9 е противоконституционна по смисъла на чл.149, ал.1, т.2, предл. първо от Закона за изменение и допълнение на Конституцията по чл.153 от Конституцията.

9. По § 5 (относно чл.91б, ал. 2) от Закона за изменение и допълнение на Конституцията

Оспорваната разпоредба на чл.91б, ал.2 от Конституцията се състои от две алинеи, които гласят : **ал.1:** „Народното събрание спазва принципите на откритост, прозрачност , публичност и обоснованост при избора на органи, които изцяло или частично се избират от него, за да гарантира тяхната независимост.; **ал.2** :”Решенията за избор се приемат с мнозинство две трети от всички народни представители, когато това е предвидено със закон.”

10. В оспорвания Закон за изменение и допълнение на Конституцията от 49-то обикновено Народно събрание по к.д.№ 1 от 2024 г. е посочено оспорването само на чл.91б, ал.2 от Конституцията.

Оспорваната разпоредба противоречи на принципа на правовата държава по чл.4, ал.1 от Конституцията от 1991 г. във формален смисъл, като държава на правната сигурност. Това измерение на правовата държава като държава на правната сигурност е обоснована в практиката на Конституционния съд с Решение № 8 от 27 юни 2017 г. по к.д. № 1 от 2017 г., в Решение № 9 от 30 септември 1994 г. по к.д. № 4 от 1 1994 г., както и в други решения, в които се приема, че несъвършенството в закона и противоречията между неговите нарушават принципа на правовата държава по чл.4, ал. 1 от Конституцията. На следващо място изискването за мнозинството от две трети, противоречи и на чл.81, ал.2 от Конституцията, съгласно което обикновеното Народно събрание приема законите и другите актове с мнозинство повече от половината от присъстващите народни представители, освен когато Конституцията изисква друго мнозинство. Изискването за наличие на мнозинство от две трети трябва да е налице като конституционно изискване, а не като законово изискване.

11. Това изискване не отговаря и на изискването за предвидимост на правното регулиране, като предпоставка на правната сигурност на правовата държава (цит. по-горе решение № 8 от 2017 г. по к.д. № 1 от 2017 г.) Това прави широката дискреция на законодателя по чл. 91, ал. 2 от Конституцията необоснована при различни легислатури, в различно време и различни мнозинства необоснована.

12. По § 7 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията

С § 7, т. 1 и 2, т. 1 и 2 във връзка с § 8 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията се отменя досегашния ред за назначаване на служебно правителство и създава нов ред. С установения нов ред се отнема досегашното правомощие на държавния глава (президента на републиката) да разпуска обикновеното Народно събрание в случай, че то се оказало неспособно да излъчи и избере правителство. Новата редакция на чл. 99, ал. 5 от Конституцията предвижда, че в тези случаи президентът след консултации с парламентарните групи или по предложение на кандидата за служебен премиер назначава служебно правителство или насрочва парламентарни избори в 2-месечен срок. За служебен министър-председател се избира между председателя на Народното събрание, управителя или подуправителите на Българската Народна Банка, председателя или заместник-председателя и заместник-председателите на Сметната палата или Омбудсмана или негов заместник (чл. 99, ал. 5, изр. 2 от Конституцията). Съгласно чл. 99, ал. 7 от Конституцията основна задача на служебното правителство е да организира и проведе честни и свободни избори. Ограничения в правомощията на служебното правителство могат да бъдат предвидени в закон (чл. 99, ал. 7, изр. 2 от Конституцията). Фактически въведеният нов режим на служебното правителство не променя само статута на това правителство, но променя целият ред за конституирането на централния орган на изпълнителната власт на държавата, което променя баланса и взаимодействиящите конституционни органи, съобразно чл. 99, ал. 1-7 от Конституцията. Както Конституционният съд е установил още в началото на промените правителството във всичките му форми при неговото образуване и срок на правомощията му, както и неговото прекратяване прекратяване се изгражда в съответствие с основното начало на чл. 1, ал. 1 от Конституцията, според което България е република с парламентарно управление (цитир. Решение № 4 от 1994 г. по к.д. № 8 от 1994 г.). Отмененият режим предвиждаше по-силни правомощия на президента при съставяне на служебно правителство (вж. тълк. р. № 20 по мл. 99, айл. 1-7 от 23 декември 1992 г. по к.д. № 30 от 1992 г.), но новият режим изоставя тази концепция. Служебното правителство заема мястото на правителството, чийто мандат е прекратен, обвързан е от неговата структура, встъпва в неговите правомощия по гл. Пета (чл. 105-116 от Конституцията), което надхвърля правомощията на обикновеното Народно събрание и на това основание е противоконституционно, с произтичащите от това правни последици.

13. По § 8 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията

Съгласно § 8 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията, в чл. 102, ал. 3, т. 3 от Конституцията се отменя.

Тази отмяна е неизбежна.Тя следва от разпоредбата на § 8 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията от 20 декември 2023 г.,с която по силата на § 8 беше отнето правомощието на президента да обикновеното Народно събрание.Тя е последица от вековното правно правило „Cessante ratione legis cessat lex ipsa ,в свободен превод: ” С изчерпването на основанията за съществуването на един закон, , се изчерпва и основанийето за неговото съществуване,защото няма смисъл от него.”).

14 По § 14 и § 15 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията

С § 14 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията от 20 декември 2023 г. се установява и различен ред за назначаване и освобождаване на председателя на Върховния касационен съд (ВКС) и на председателя на Върховния административен съд (ВАС),който съществува и действа и до момента по чл.129, ал.2 и чл.130а от Конституцията-от Висшия съдебен съвет прави предложение до президента на Републиката,въз основа на което президентът издава указ за назначаването,и освобождаването на председателя на ВКС и на председателя на ВАС,при което юридическите последици от назначаването и освобождаването настъпват от указа на президента.Върху президентския указ в тези случаи се упражнява единствено контрол за конституционностьобразност пред Конституционния съд.

Новите редакции на чл.129, ал.3 и чл.130, ал.3 законодателят въвежда фикцията,че ако указът за назначаване,съответно за освобождаване не бъде издаден в срок от 7 дни,лицето се смята за назначено, съответно освободено , а предложението на ВСС,съответно на ВПС се обнародва .В този случай предложението на ВСС,съответно на ВПС придобива съвсем различно правно значение,то става самостоятелен юридически факт,който поражда последиците на назначението или освобождаването .Това ще става единствено по волята на ВСС, съответно на ВПС и ще подлежи на съдебен контрол пред Върховния административен съд.

Така по отношение на контрола на органа за законосъобразност на акта на назначение, съответно на освобождаването от длъжност по реда на чл.129, ал.3 и чл.130,ал.2 от Конституцията ще имат съвсем различни права от лицата,които са назначени или освободени по реда на чл.130, ал.2, ал.2, а е освободено по реда на чл.130, ал.3 от Конституцията.

Така възниква противоречие между втората и третата алинеи на чл.129 и чл.130 от Конституцията и се подкопава предвидимостта и правната сигурност,като елемент от конституционното понятие за правовата държава по чл.4, ал.1 от Конституцията.

Както чл. 4, ал. 1, така и чл.117, ал.2 от Конституцията изискват редът за назначаване и съответно за освобождаване на на-висшите длъжности в съдебната власт да е стабилен и да съдържа еднакви гаранции както за правна сигурност,така и за зачитане на индивидуалните права и гарантиране на независимостта на лицето,което в случая ще бъде назначено или освободено.Целта на Конституцията е да гарантира стабилност и предвидимост на назначенията на висши държавни длъжности,а в случая резултатът е точно обратен.

15. Следва да се има предвид, че Народното събрание не може да създава фикции в правото всеки път, когато има риск волята на държавния глава, изразено в конкретен правен акт, да е различна. Като специфична юридическа техника законодателят позволява на законодателя да признае несъществуващото за съществуващо или обратното, но само с оглед на конкретна ползена, която е важна за правото. Правната фикция при заемане на на-важните държавни длъжности, включително и особено в областта на съдебната власт и на заемащите трите длъжности-председатели на двата върховни съдилища и на главния прокурор са еднакво равно необходими и отделянето на главния прокурор от тях ще се отрази неблагоприятно в областта както на наказателното правосъдие, така и на административното правосъдие и гражданското в предвидените от закона случаи. В заемането на тези длъжности няма място за фикции, а за реално назначаване и освобождаване в съдебната власт по смисъла на глава Шеста от Конституцията. Новите редакции на чл. 129, ал. 3 и чл. 130а, ал. 3 от Конституцията са неясни и нарушават както принципа на правовата държава и принципа за разделение на властите, така и конституционното единство на съдебната власт по глава Шеста от Основния закон. Според практиката на Конституционния съд (цит. решение № 3 от 2003 г. на Конституционния съд) е елемент от конституционното понятие за форма на държавно устройство и на държавното управление по чл. 158, т. 3 Конст и на това основание обикновено Народно събрание по чл. 158, т. 3 оръзват правомощията на президента, като държавен глава, без да си дават сметка, като конституционен орган по чл. 129, ал. 3, изр. 1 и чл. 158, т. 3 от Конституцията, което надхвърля компетентността на обикновеното Народно събрание. институцията, поради което тяхното засягане засяга правомощията на държавния глава. по чл. 92, ал. 1, изр. 1 на Конституцията. Тази разпоредба на Конституцията –зо дъбеше въведена за първи път с изменение с първото радикално изменение на Конституцията от 4 април 1990 г. и година по-късно беше включено в новата Конституция заедно с конституционализирането за първи път на такива ключови понятия в Основния закон като „правова държава“, „политически плурализъм“, разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна и др. и от тогава са в темелите на изгражданата „демократична и правова държава“ на българския конституционализъм и са недосегаеми за изменение и допълване от обикновено Народно събрание по чл. 153 от Конституцията на Република България.

16. Последното (шесто) изменение и допълнение на Конституцията със Закона за изменението и допълнението ѝ от м. декември 2023 г., което е и предмет на настоящото сезиращо искане от президента на Републиката от м. декември 2023 г. е на общо основание и предмет на конституционен контрол по чл. 149, ал. 1, т. 2, предл. първо от Конституцията вместо досегашното разрешение относно назначаването и освобождаването на лицата заемащи трите най-високи длъжности в съдебната власт – председателя на Върховния касационен съд (ВКС), председателя на Върховния административен ред (ВАС) и главния прокурор по глава Шеста от Конституцията по чл. 129, ал. 2 от Конституцията предвиждаше и прилагаше един и същ ред и президентът не ВАС не може да откаже назначаването и освобождаването при повторно направено предложение, но не възприе същото конституционно разрешение и за главния прокурор, възприе за неговото назначаване и освобождаване

съвършено нова уредба в чл.130, ал.2 от Конституцията със Закона за изменение и допълнение на Основния закон по чл.153 от м.декември 2023 г.,който е и предмет на настоящото конституционно сезиране, но ще бъде анализирано по-долу, както повелява и Закона за изменение допълнение на Конституцията по настоящото конституционно дело № 1 от 2024 г.

17.По §15. Относно процедурата за приемане на Закона за изменение и допълнение на Конституцията

Изменението и допълнението на Конституцията със Закон,приет по чл.153 от 49-то обикновено Народно събрание се различава съществено от законите, които Народното събрание приема в осъществяване на законодателната власт в изпълнение на законодателната власт по чл.8 от Конституцията не само по своето съдържание- изменение и допълнение на Конституцията, но и по процедурата (по реда,наслагването и кумулирането едно след друго или едно до друго еднакви или сходни по съдържание),който се следва при приемането на Закона за изменение и допълнение на Основния закон.Тези различия,предвидени в чл.155,ал.1 и 2 от Конституцията се състоят в по-високото мнозинство,което се изисква – три четвърти,но не по-малко от две трети от гласовете на всички народни представители,по продължителното време в сроковете за поставяне и провеждане на предложенията не по-рано от два и не повече от пет месеца,обсъжданията задължително се провеждат и приемат в различни дни,тези обсъждания са 3,на етапи, а не два пъти и то при условия че са гласували не по-малко от две трети от всички народни представител на всяко от трите етапа на гласуване.Очевидна е по-тежката,по продължителната по време процедура в приемането на Закона в спокойна обстановка даваща възможност да се съберат възможно повече гласове и по-високо мнозинство при всяко от гласуванията на 240-те народни представители.Тези значително по строги изисквания в процедурата за приемане на шестото изменение и допълнение на Основния закон се прилагат за първи път, за разлика от по –леките и занижени лежерни изисквания,при спазването на които се приемаха измененията и допълненията на Конституцията в предходните пет изменения и допълнения на Конституцията.Тези изисквания се прилагат за всяко от трите гласувания от всички народни представители и тяхното нарушаването им на някое от трите гласуване прави решението на Народното събрание противоконституционно.

18.Има и други разпоредби в цит.Закон,които будят сериозно съмнение и диспропорция в Закона за изменение и допълнение на Конституцията от м.декември 2023 г. в състава на Висшия съдебен състав (ВСС) и във Висшия прокурорски съвет (ВПС) . Докато съставът на ВСС се състои от 15 членове от които –председателят на ВКС и председателят на ВАС-по право,8членове, избирани пряко от съдиите от всички съдилища , 5-има, избирани от Народното събрание по чл.130а, ал.1цит.ЗИД Конст,то Висшият прокурорски съвет (ВПС) се състои от 10 членове:-главният прокурор по право, 2 членове,избирани пряко от прокурорите в страната,1 член, избирана пряко от следователите в страната и 6 членове, избирани от обикновеното Народно събрание. Възприетата „диференциация” и „степенуване”, а по същество – диспропорция на независимостта на съдиите,прокурорите и следователите е противоконституционно и противоречи на чл.117, ал.2, изр.1 на Конституцията

от 12 юли 1991 г., според който съдебната власт, сиреч цялата съдебна власт по глава Шеста от Конституцията е независима. Независимостта на съдиите, прокурорите и следователите са еднакво независими и подчинени само на закона. „Независимостта“ съдиите, прокурорите и следователите няма степени „най независими“ и „по-малко независими“ Конституционното разрешение тук е по класическото правило- „out-out, tertium non datur“ („или – или“-трета възможност няма“). На това основание предлаганото конституционно разрешение по чл. 130, а, ал. 2 ЗИД Конст е противоконституционно. Меродавни и конституционно приемливи са повелите на чл. 153, 154, 155 и чл. 158, т. 3 и 4 цит. Закон.

19. Обобщение: в сезиращото искане на вносителя се посочва, че изискванията на конституционната процедура по чл. 155, ал. 1 и 2 от Конституцията са нарушени, което прави приетото решение на това основание противоконституционно по чл. 149, ал. 1, т. 2, предл. първо от Конституцията противоконституционно поради което оспорваните конституционни разпоредби на параграфи 2, 3 и 5 (относно чл. 91б, ал. 2) параграфи 7, 8 и 9 и 14 (относно чл. 129, ал. 3) и параграф 15 (относно чл. 130, ал. 5) от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн. ДВ, бр. 106 от 22 декември 2023 г.) поради противоречието им с чл. 153, 155 и чл. 158, т. 3 и 4 във връзка с чл. 4, ал. 1, чл. 8, чл. 117, ал. 2 от Конституцията и на това основание следва да бъдат признати за противоконституционни с всички произтичащи от последици по чл. 149 ал. 1, т. 2, предл. първо от Конституцията.

14 април 2024 г.

Проф. д-р на юрид. н., почетен доктор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ Васил Мръчков